

Respirační insuficience

Stav nedostatečnosti zevního dýchání

Nedostatečné výměna krevních plynů:

1/ kyslík (O_2) – selhání oxygenace
(selhání plic)

hypoxémie: parciální arteriální tlak O_2 (p_{aO_2}) $< 8,0$ kPa

2/ oxid uhličitý (CO_2) – selhání ventilace
(selhání svalové pumpy)

hyperkapnie: parciální arteriální tlak CO_2 (p_{aCO_2}) $> 6,5$ kPa

Syndrom, který je důsledkem řady plicních
a/nebo mimoplicních patologických stavů

KLASIFIKACE RI

Latentní RI: hodnoty krevních plynů v klidu jsou normální, zhoršují se při zátěži

Manifestní RI: hodnoty krevních plynů jsou patologické již v klidu

Průběh:

Akutní: náhlý vznik

aspirace cizího tělesa, pneumotorax, astmatický záchvat

Chronická: pomalu progredující, projevy kompenzace
CHOPN, plicní fibrózy, cystická fibróza

Chronická s akutním zhoršením: exacerbace CHOPN

KLASIFIKACE RI

Hodnoty arteriálních tlaků krevních plynů

1/ parciální RI (hypoxemická RI, I. typu):
pouze hypoxémie

2/ globální RI (hyperkapnická RI, II. typu):
hypoxémie + hyperkapnie

a) kompenzovaná – normální hodnota pH krve
(vzestup bikarbonátů)

b) dekompenzovaná – pokles pH krve pod 7,36
(respirační acidóza)

Patofyziologické mechanismy vzniku RI

1/ alveolární hypoventilace

- obstrukce dýchacích cest, postižení hrudníku, postižení CNS

2/ nepoměr ventilace/perfuze (V/Q mismatch)

- emfyzém, embolizace

3/ porucha difuze

(postižení alveolokapilární membrány)

- intersticiální plicní procesy

4/ zkratová cirkulace

- arteriovenozní pravolevé zkraty
- funkční zkrat: krev obtéká neventilovaný alveolus (atelektáza, pneumonie)

PŘÍČINY RI

1/ Obstrukce dýchacích cest

zapadlý jazyk, syndrom spánkové apnoe, aspirace, spasmy laryngobronchiální, záněty, tumory, otoky, stenózy a traumata dýchacích cest

2/ Plicní choroby

- pneumonie, atelektázy, ARDS, intersticiální plicní procesy
- pneumotorax, fluidotorax, fibrotorax

3/ Kardiovaskulární příčiny

plicní edém, chlopenní vady, plicní hypertenze, embolizace

4/ Mimoplicní postižení

CNS - úrazy, krvácení, ikty, záněty, tumory, intoxikace, míšní léze, poliomyelitida

Nervosvalový přenos – polyneuritidy, myastenienie, tetanus, botulismus, svalová relaxancia, organofosfáty

Hrudník – kyfoskolióza, traumata hrudníku

Klinický obraz RI

Nespecifický

1/ příznaky základního onemocnění

2/ příznaky hypoxémie a/nebo acidózy

dušnost, cyanóza

3/ postižení CNS

neklid, úzkost, dezorientace, zmatenost, somnolence, sopor, kóma

4/ kardiovaskulární postižení

tachykardie, arytmie, ischemie myokardu, srdeční selhávání pravostranné (cor pulmonale) i levostranné

5/ orgánové selhávání

ledviny, játra

6/ respirační kachexie

Diagnostika RI

Vyšetření krevních plynů a acidobazické rovnováhy (Astrup)

Arteriální krev (a.radialis, a. cubitalis, a. femoralis)

Arterializovaná krev (ušní lalůček)

Kapilární krev (bříška prstů) – nepřesné

Parametry:

pH krve – norma 7,36-7,44

p_{aO_2} – parciální arteriální tlak kyslíku

p_{aCO_2} – parciální arteriální tlak oxidu uhličitého

HCO_3^- - bikarbonáty (norma 22,0-26,0 mmol/l)

BE – výchylka bazí (přebytek nebo nedostatek)

Sat_{O_2} – nasycení hemoglobinu kyslíkem (norma > 90%)

TERAPIE RI

Léčba kyslíkem

Dosažení saturace hemoglobinu kyslíkem nad 90%

Dosažení tlaku kyslíku v tepenné krvi nad 8,0 kPa

Množství dodávaného kyslíku:

Průtok kyslíku (v litrech/min)

Frakce kyslíku (F_{iO_2}) – procentuální zastoupení kyslíku ve vdechované směsi

0,21 (pokožový vzduch) – 1,0 (100% kyslík)

Možnosti:

a) kyslíkové brýle -	F_{iO_2} 0,25-0,35
b) obličejová maska -	F_{iO_2} 0,33 – 0,50
c) Venturiho maska (Kendall) –	F_{iO_2} až 0,98

Riziko: při dlouhodobější léčbě kyslíkem s průtokem > 2 litry/min je nebezpečí vzestupu hladiny oxidu uhličitého v tepenné krvi a intoxikace s poruchou vědomí (zmatenost, neklid, dezorientace, spavost, bezvědomí, zástava dýchání)

Prevence: pravidelné kontroly hladiny krevních plynů v tepenné krvi

Kyslíkové brýle

Kyslíková maska

Venturiho maska

Dlouhodobá domácí oxygenoterapie (DDOT)

Koncentrátor kyslíku, tekutý kyslík

Bronchodilatační léčba : betamimetika
anticholinergika
kortikoidy inhalační, systémové
theophylliny

Mukolytika, expektorancia

Léčba základní příčiny RI

Dechová rehabilitace

Ventilační podpora

1/Umělá plicní ventilace (UPV) – ventilátor

2/ Neinvazivní ventilace (NIV)

Pozitivní přetlak obličejovou nebo nosní maskou

Snižuje dechovou práci, zlepšuje výměnu krevních plynů

vytváří přetlak na konci výdechu (tzv. PEEP)

udržuje dechový objem a frekvenci

Neinvazivní ventilátor

NIV obličejovou maskou

ASPIRACE CIZÍHO TĚLESA

Častý a závažný medicínský problém

Klinický nález se pohybuje od život ohrožujícího stavu k triviálním potížím, které ale mohou vést k nevratným komplikacím

Věk: A/ **Děti od 1-3 roků věku:** 55% všech pacientů chybění stoliček, plně nevyvinutý polykací reflex, zkoumání předmětů ústy

B/ **Osoby starší 60-ti let (rizikové faktory):** poškozený polykací nebo kašlací reflex, mentální retardace alkohol, sedativa, bezvědomí, křeče, celková anestezie výkony na chrupu, faryngu a dýchacích cestách maxilofaciální traumata

TYPY CIZÍCH TĚLES

- 1/ **Organického původu:** potraviny, semena, květiny, hmyz
- 2/ **Anorganického původu:** hračky, šrouby, špendlíky apod.

LOKALIZACE CIZÍCH TĚLES

Larynx, trachea:

úplná nebo téměř úplná obstrukce → asfyxie

Bronchiální strom:

do 15 let věku: úhly odstupy levého a pravého hlavního bronchu stejné → obě části bronchiálního stromu postiženy přibližně stejně často

u starších osob: úhel odstupu pravého hlavního bronchu menší → častější nález cizího tělesa v pravé části bronchiálního stromu

Cizí těleso: migrace v dýchacích cestách

zánět, edém, vřed, ruptura, granulace, píštěl

Riziko vzniku komplikací vzrůstá po 24-48 hodinách od aspirace cizího tělesa

KLINICKÝ NÁLEZ

- 1/ charakter cizího tělesa
- 2/ lokalizace cizího tělesa
- 3/ celková doba přítomnosti cizího tělesa v dýchacích cestách
- 4/ věk pacienta

Děti: úzké dýchací cesty, většinou velké dýchací cesty
výrazné klinické potíže, časná diagnóza

Dospělí: široké dýchací cesty, menší bronchy, potíže mírnější
diagnóza opožděna o hodiny až roky

„café coronary“ syndrom

aspirace velkého kusu jídla – imituje náhlou srdeční smrt
dechová tíseň, asfyxie, ztráta vědomí, kardiorespirační selhání

Klinické příznaky aspirace:

dušení, kašel, pískoty, dechová tíseň, teploty, hemoptýza
asymptomatický průběh (5% případů)

DIAGNOSTIKA

1/ Anamnéza možné aspirace + fyzikální vyšetření

klinické podezření + omezené pohybu hrudníku, oslabené dýchání, stridor, pískoty (často je fyzikální nález negativní)

2/ Zobrazovací metody

a) skiagram hrudníku

asymetrický emfyzém (častěji děti), obraz kontrastního cizího tělesa, atelektáza (častěji dospělí), posun mediastina, plicní infiltráty, pneumomediastinum

normální rentgenový nález (10-60% všech případů)

b) počítačová tomografie (CT vyšetření)

c) virtuální bronchoskopie (třídimenzionální CT vyšetření)

3/ Bronchoskopie:

flexibilní nebo rigidní

TERAPIE

Při dušení nutná první pomoc: údery do zad, Heimlichův manévr

Bronchoskopie:

Provést vždy při podezření na aspiraci cizího tělesa

Měla by být provedena do 24 hodin od aspirace

Negativní bronchoskopický nález (až 55% suspekt. aspirací)

Rigidní bronchoskopie:

indikována hlavně u dětí (zvláště v minulosti)

intravenózní sedace nebo celková anestezie

Flexibilní bronchoskopie

Indikována hlavně u dospělých, ale nyní častěji prováděna i u dětí

maxilofaciální, krční traumata, kontraindikace rigidní bronchoskopie

anestezie lokální (dospělí) nebo celková (děti)

Chirurgická léčba

Pokud je bronchoskopie neúspěšná

Torakotomie + bronchotomie nebo segmentektomie

PROGNÓZA

Po zavedení bronchoskopie klesla mortalita aspirace cizího tělesa z 24% na 2%

Riziko vzniku komplikací vzrůstá po 24-48 hodinách od aspirace cizího tělesa

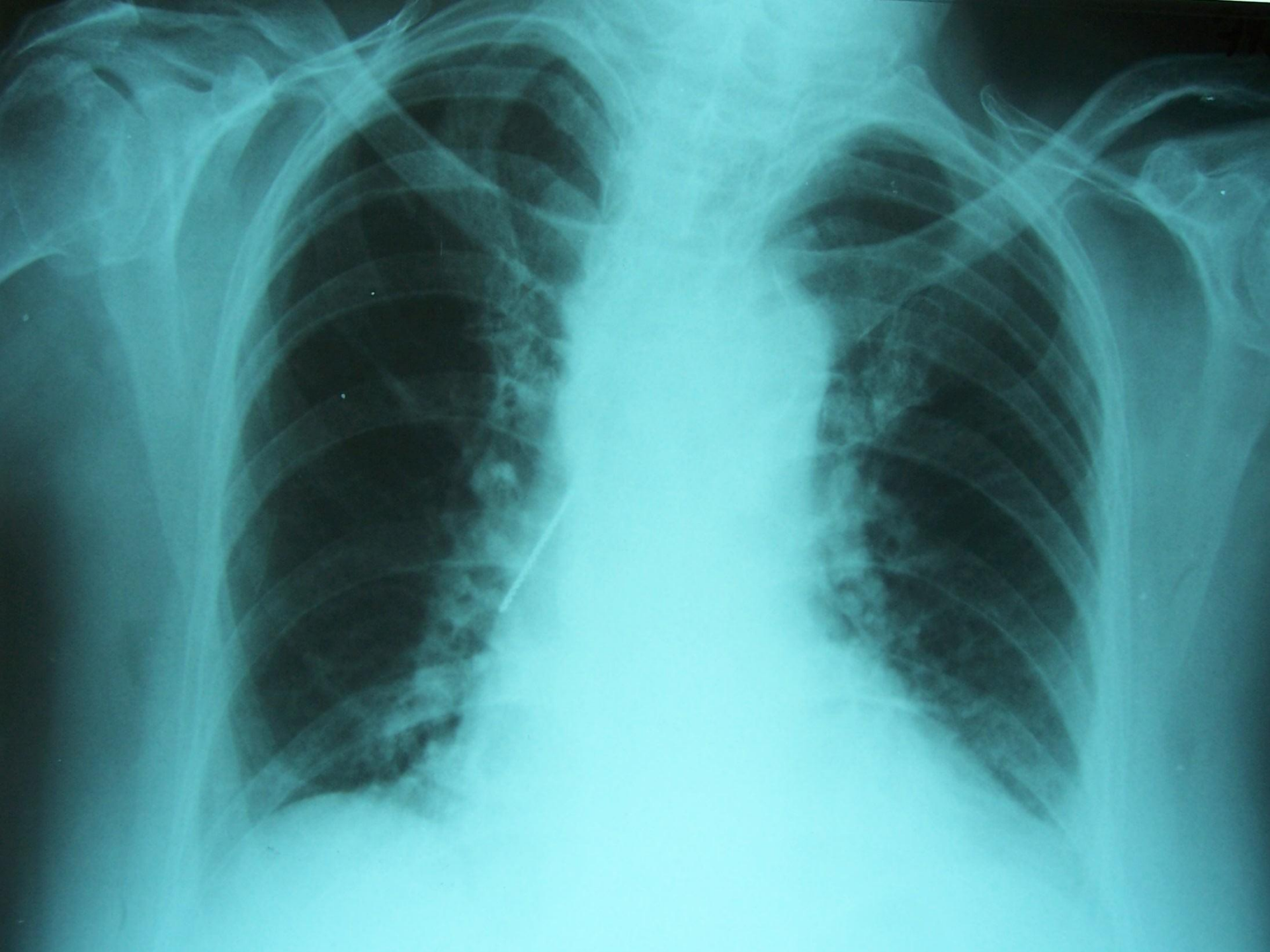
KOMPLIKACE

Časné:

hemoptýza, edém laryngu, ruptura bronchů, pneumotrax, pneumomediastinum, asfyxie, srdeční zástava

B/ Pozdní (při zpoždění léčby):

chronický kašel, obstrukční emfyzém, atelektáza, striktura bronchu, polypoidní formace, granulomy, dutiny, cysty, plicní absces, empyém, bronchiektázie, chronická obstrukční pneumonie, mediastinitida, tracheoezofageální píštěl, bronchopleurální píštěl

HEMOPTÝZA

vykašlávání jasně červené a zpěněné krve pocházející z dolních dýchacích cest a/nebo plic

Pseudohemoptýza: vykašlávání krve pocházející z nosohltanu, dutiny ústní, hltanu, jícnu

Malá hemoptýza: do 20 ml/24 hodin – nitky krve ve sputu, krvavé sputum (60 – 70% případů klinicky nevýznamných)

Středně těžká hemoptýza: do 500 ml/24 hodin

Masivní hemoptýza: přes 500 ml/24 hodin
asi 5% všech hemoptýz
letalita 59 – 90% dle různých autorů

Pacienti nejsou ohroženi exsanguinací, ale asfyxií z aspirované krve

Nejčastější příčiny hemoptýzy

Bronchitida akutní či chronická (často společně s hypertenzí)	20%
Bronchogenní karcinom	20%
Bronchiektázie	18%
Pneumonie	5%
Tuberkulóza	5%
Ostatní příčiny	12%
Idiopatická (kryptogenní)	20%

Diferenciální diagnostika hemoptýzy

1/ Primární plicní (lokální) příčiny

- a/ zánětlivá onemocnění - pneumonie, bronchitida, parazitární a mykotické záněty a dal.
- b/ nádory- benigní, maligní, metastázy
- c/ anomálie, traumata, aspirace cizího tělesa
- d/ další plicní onemocnění – idiopatická plicní hemosideróza, fibrózy, sarkoidóza a dal.

2/ Kardiovaskulární onemocnění

- plicní embolie a infarkt, levostranné srdeční selhání
- některé srdeční vady, primární plicní hypertenze
- ruptura aneurysmatu aorty, cévní anomálie, arteriovenózní aneurysma

3/ Léky

- antiagregancia, antikoagulancia, trombolytika, nesteroidní antiflogistika, D-penicilamin (pseudoGoodpastureův syndrom)

4/ Goodpastureův syndrom

5/ Systémové choroby pojiva:

systémový lupus erythematoses, revmatoidní artritida,
systémová sklerodermie, polymyozitida a dermatomyozitida
Behcetova choroba

6/ Vaskulitidy:

Wegenerova granulomatóza, Churg-Straussově syndrom, Nekrotizující
sarkoidní granulomatóza, Henoch-Schoenleinova purpura

7/ Hemoragické diatézy (vrozené i získané):

Trombocytopenie

Trombocytopatie

Poruchy cévní stěny

Krvácivé koagulopatie

Diagnostika hemoptýzy:

Základním krokem je odlišení hemoptýzy od pseudoheoptýzy

1/ Anamnéza

množství, vzhled a konzistence vykašlávaného sputa
přítomnost doprovodných příznaků (bolesti na hrudi, dyspnoe, tachypnoe, zvýšená teplota, B příznaky)
kouření, prodělaná nebo současná onemocnění, projevy zvýšené krvácivosti, trauma hrudníku
rodinná anamnéza, léková anamnéza

2/ Fyzikální vyšetření

aspekce nosu, dutiny ústní, hltanu, komplexní vyšetření hrudníku, měření TK
projevy hemoragické diatézy (petechie, purpura, sufúze, hematomy)
projevy kardiovaskulárních, jaterních a systémových chorob

3/ Laboratorní vyšetření

komplexní hematologické (KO, koagulace)
mikrobiologické (sputum, sérologie, antigeny, stolice na parazity)
imunologické (humorální a buněčná imunita, autoprotiátky)
další vyšetření (sputum cytologicky, acidobazická rovnováha, biochemie)

4/ Skiagram hrudníku (60% pozitivních nálezů)

skvrnité a/nebo splývající infiltráty unilaterálně či bilaterálně

5/ CT plic a mediastina

angioCT vyšetření plic (cévy)

6/ Bronchoskopie flexibilní nebo rigidní

diagnostická i terapeutická metoda
provést nejlépe do 24 hodin od počátku

7/ Kombinovaná scintigrafie plic

8/ Plicní angiografie

plicní embolizace, cévní malformace

9/ Bronchiální arteriografie

I léčebná metoda (embolizace krvácející cévy)

10/ Echokardiografie

kardiální příčiny hemoptýzy

11/ Torakoskopie /torakotomie/

TERAPIE HEMOPTÝZY

1/ Konzervativní

Klid na lůžku, poloha na postižené straně, ledování hrudníku

Farmakoterapie:

antitussika opiátová nebo neopiátová

hemostyptika – antifibrinolytika (PAMBA)

vazopresorium terlipresin (Remestyp)

nespecifické hemostyptikum etamsylat (Dicynone)

hypertonický 10% roztok chloridu sodného

syntetický vitamin K (Kanavit)

Anti-Trendelenburgova poloha, řízená hypotenze,

Substituce chybějících koagulačních faktorů

2/ Endoskopická

Oplach krvácejícího místa, odsátí krve

Aplikace ledového 0,9% NaCl, Remestypu, aethoxysclerolu

Tamponáda, laser, kryoterapie, elektrokauterizace

3/ Chirurgická

Segmentektomie, lobektomie

